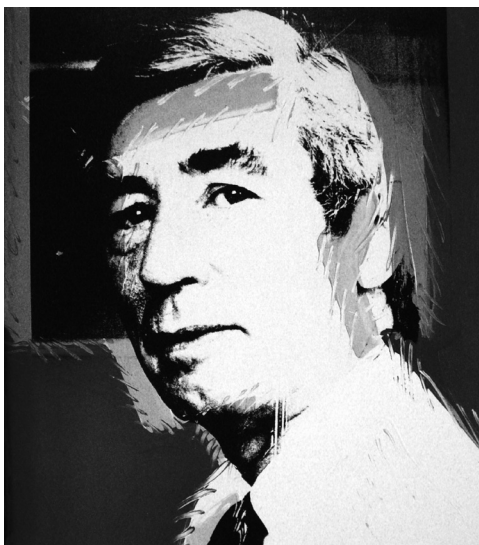

F U L L
E S C O L A R

70

Georges Remi (Hergé)

Brussel-les (1907-1983)

Sabem qui és en **Tintín** i tots entenem la frase del general De Gaulle que va dir que l'únic competidor internacional que tenia era el vailet del tupè. Molt més enigmàtica i controvertida resulta, en canvi, la personalitat del seu creador, Georges Remi, **Hergé** (pseudònim resultant de la inversió de les seves inicials, R "er" i G "ge").

Si, tal com fan el seu biògraf, Pierre Assouline, i l'especialista en la seva obra, Benoît Peters, utilitzem el color com a metàfora de la vida de Georges Remi, tenim una paleta amb quatre colors: el **gris**, el **vermell**, el **negre** i el **blanc**.

El **gris** correspon a la seva infantesa. Hergé neix en una família de classe mitjana baixa, catòlica però no pas devota, on hi ha estimació sense afecte que l'exterioritzi; i viu a Etterbeek, un barri suburbial i humil de la ciutat de Brussel·les. Belgues per accident, el pare és való i la mare flamenca, tenen un tema totalment tabú: preguntar per l'avi patern. El pare d'Hergé, Alexis, i el seu germà bessó, l'oncle Leon, són fills naturals i a la família mai no se'n parla ni es dóna cap pista sobre

la identitat de l'avi. És un tema sobre el qual hi ha l'ombra d'una falta.

Va a l'escola comunal on tampoc no hi passa res gaire engrescador. Inquiet, molt observador i amb un peculiar sentit de l'humor, el petit Georges només troba sortida a l'ambient gris a través de la lectura de novel·les de Defoe, Dickens, Twain, Jerome i Stevenson. S'engresca amb alguns dels personatges que les protagonitzen, el quals li inspiren les historietes que dibuixa en qualsevol tros de paper.

Com a estudiant, obté bons resultats acadèmics; en els concursos de dibuix, però, mai no aconsegueix passar de la mitjana, malgrat la fama de bon dibuixant que té entre els companys, la qual cosa el decep i contribuirà a fer-lo un autodidacta.

Passada la Gran Guerra, el cinema i l'escoltisme esdevenen les seves grans passions. S'integra als escoltes de Bèlgica, de caràcter laic. Les pressions del patró del seu pare, però, catòlic practicant, convencen la família de portar-lo a l'escola de Saint-Boniface, col·legi arxiprest regit per abats on s'integra, neguitejat per un sentiment de traïció, als escoltes catòlics. De la importància que tenia aleshores l'escoltisme a Bèlgica n'és prova el fet que amb els escoltes fes diferents estades al Pirineu d'Osca i a la Vall d'Aran, a principis dels anys vint.

Ben aviat, col·labora a "Boy-Scout", òrgan de la federació d'escoltes, on l'any 1924 signa, per primera vegada, amb el pseudònim d'Hergé. L'ideari escolta, centrat en l'exigència amb un mateix, la lleialtat i el no donar-se mai per vençut, esdevindrà una constant en la seva vida i serà clau per afrontar els moments més crítics.

Dibuixar és la gran passió d'Hergé i, professionalment, els seus interessos s'orienten cap al disseny i la publicitat. L'any 1925, però, a instàncies del director de Saint-Boniface, sol·licita una plaça vacant al diari "Le Vingtième Siècle", sense, de moment,

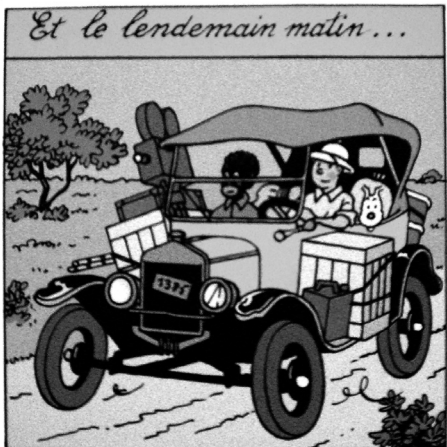

perspectives de fer-hi tasques com a dibuixant, que ja estaven cobertes.

Llavors, coneix una de les persones que, per bé i per mal, més influència exerciran en la seva vida: el director del diari, l'abat Norbert Wallez, un monjo de formació jesuítica, amb una personalitat i una empena estimables; molt radical en les idees antiliberals, antisemites i antibolxevics, molt properes al feixisme de Mussolini. Wallez veu el catolicisme com l'únic punt compartit per valons i flamencs.

És un personatge d'idees conservadores però, en canvi, és innovador en les formes: de seguida veu les possibilitats que ofereixen les noves tècniques de la comunicació i de les arts gràfiques per fer arribar missatges ideològics a la joventut belga i, per això, crea un suplement setmanal adreçat a la mainada, "Le Petit Vingtième", del diari catòlic que dirigeix.

L'encarregat de tirar-lo endavant és el jove Georges Remi, que ho ha de fer gairebé tot, sempre sota la direcció ideològica del capellà. Més endavant, Hergé, que es casarà amb Germaine Kieckens, la secretaria de l'abat Wallez, reconeixerà el deute amb ell –Li ho dec tot!- i no en renegarà quan aquest caigui en desgràcia, un cop acabada la Segona Guerra Mundial.

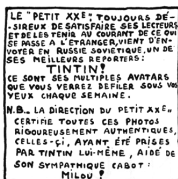

Tintín al Congo

La influència de l'abat acabarà sent molt més important en el pla psicològic que no pas en el religiós i en el polític, dels quals Georges Remi es distanciarà ben aviat. És l'abat qui aconseguirà que Georges, format en un ambient poc ambiciós i conformista, cregui en ell mateix i en les possibilitats de treure profit del seu talent creador.

Sota l'auspici de l'abat Wallez, el 10 de gener de l'any 1929, apareixen, a l'esmentat suplement, les dues primeres planxes de "Les Aventures de Tintin, reporter au pays des Soviets", i així va continuar, setmanalment, fins a completar les 121 que conformen la història sencera. Aquest model era freqüent en diaris dels Estats Units però del tot innovador a Europa.

Protagonitzades per un jove periodista viatger i el seu gos fox-terrier, les tires es van encadenant de manera improvisada, sense constituir una història pròpiament dita; són una successió de gags amb la finalitat de transmetre, implícitament, tota una sèrie de posicions ideològiques i de valors, els de l'escoltisme catòlic, per la via de l'entreteniment. Les fonts d'informació d'aquests primers viatges –al País dels Soviets, al Congo, a l'Amèrica del Nord i a l'Orient Mitjà– solen ser llibres i reportatges trets de revistes afins a la ideologia del seu promotor, l'abat Wallez.

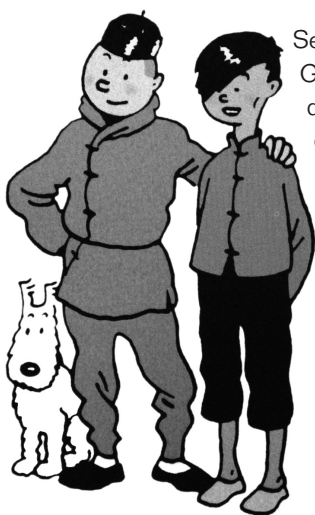

Tintin al País dels Soviets

A partir del quart viatge de Tintín i Milú, el gris esdevé **vermell**. La destinació d'aquests viatges és la Xina. És l'any 1934 quan s'anuncia la imminent sortida del reporter i el seu gos cap al continent asiàtic per lluitar contra els traficants de drogues. Trobem un dels temes que més preocupen Hergé i que no es cansa mai de denunciar: les relacions entre els grans tràfics il·legals (drogues, armes, monedes falses, persones), el poder polític corrupte i els agents secrets. Aquesta vegada, l'abat Wallez ja no té res a veure amb l'elecció del viatge.

Més endavant, Hergé dirà que es proposava dues coses: denunciar, per mitjà d'una història, les pretensions imperialistes del govern japonès a la Xina i donar a conèixer millor qui eren els xinesos. Al darrere, però, hi ha un esdeveniment cabdal per al desenvolupament posterior de la relació entre Tintín i el seu creador: Hergé coneix el jove xinès, Xang Xong Jen, estudiant de Belles Arts, becat a Brussel·les. Xang Xong Jen li fa veure que si ha de fer viatjar en Tintín i en Milú a la Xina, no es pot conformar amb els quatre tòpics que circulen entre els europeus sobre els asiàtics i s'ha d'informar bé. Si, fins aleshores, les aventures havien sortit de la seva imaginació, és l'hora d'intentar el repte de fer-les sortir de la realitat.

Tintín amb Xang

Segons el testimoni del propi Georges Remi a Numa Sadoul, durant les hores de conversa gravada, revisada i, finalment, convertida en entrevista, les crítiques de Xang van afectar el seu caràcter exigent i perfeccionista fins a l'obsessió i el van fer replantejar a fons les aventures de Tintín i Milú.

La coneixença amb Xang, doncs, és l'inici del període en el qual la relació entre Tintín i el seu creador arriba a ser més equilibrada.

Des d'aquest moment, són, només, creació seva, sense ingerències de ningú més. Hergé les planifica de dalt a baix, es documenta a fons, té cura del guió i dels diàlegs fins al més petit detall, dibuixa un munt de vegades cada vinyeta fins a trobar allò que vol expressar i no deixa res a la improvisació. Tot plegat exigeix la creació d'un arxiu de documentació i l'ajut de col·laboradors. El resultat és "El lotus blau". S'imposa el color vermell de la passió quan Hergé i Tintín són cada cop més difícils de diferenciar.

Hergé i els seus col·laboradors

Entra, per tant, en la fase de maduresa i queden ben definides les seves idees sobre com ha de ser una aventura narrada en dibuixos (vegeu idees).

IDEES

Les podríem sintetitzar així:

- 1 El dibuix de traç net; la composició precisa, sense deixar de banda els detalls; els colors plans i ben contrastats: la intensitat gràfica en benefici de la claredat narrativa. Com el pintor renaixentista Paolo Uccello (1397 - 1475), un dels seus preferits, divideix en plans jeràrquics les composicions unificades pel traç uniforme.
- 2 El sentit narratiu que el còmic comparteix amb l'altra gran art de masses, el cinema, del qual hi ha referències constants a les aventures.
- 3 La capacitat de sintetitzar, en una sola vinyeta, tot un

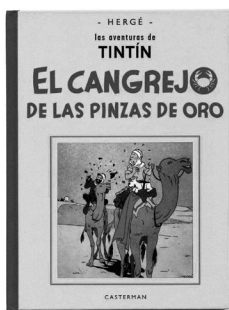
El cranc de les pinces d'or

Hi ha, però, també, el color **negre**, en un doble vessant, exterior i interior. L'exterior té a veure amb els anys de la Segona Guerra Mundial quan, a la Bèlgica ocupada pels alemanys, Hergé no deixa mai de treballar pel diari "Le Soir", requisat pels invasors i col·laboracionista. Un cop acabada la guerra, Hergé és represaliat i no pot publicar, durant dos anys (de setembre de 1944 fins a setembre de 1946), en cap revista. Posteriorment, afirmarà no entendre aquesta situació, de la qual es mostrarà dolgut però no penedit, perquè mai no havia fet apologia del nou règim ni havia participat en la seva política: s'havia limitat a seguir la consigna del rei Leopold III de tornar a la feina.

En els anys de la guerra, les aventures de Tintín s'allunyen, per raons òbvies, de la realitat política i es

decanten per l'aventura més intemporal, a la vegada que crea, com ja s'ha dit, alguns dels personatges més carismàtics. Els temes són el tràfic d'estupefaents, "El cranc de les pinces d'or"; l'amenaça de la fi del món a causa d'un meteorit, "L'Estel misteriós"; la recerca d'un tresor amagat, "El secret de l'Unicorni" i

IDEES

ambient, d'una banda, i, de l'altra, la de trencar el ritme de la història amb tocs humorístics.

- 4** La versemblança de les històries, sense deixar de tenir el caire d'aventura en estat pur. Aquí hi trobem les seves divergències amb l'obra de Jules Verne, de qui, malgrat tot, rep algunes influències innegables.

- 5** La novetat d'integrar el diàleg en el dibuix, fent sortir de la boca dels personatges una mena de globus a l'interior dels quals hi ha escrit allò que diuen.

- 6** L'exigència de mantenir el mateix nivell de qualitat del dibuix, de la història i dels

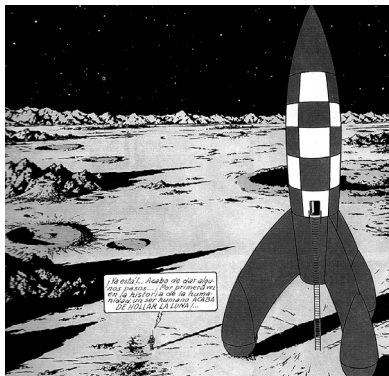
El cranc de les pinces d'or

“El tresor de Rackham el Roig” i les malediccions d’una mòmia, “Les set boles de cristall” i “El temple del Sol”, que ha de deixar a mig publicar a causa de la depuració.

Llavors, el jove i emprenedor Raymond Leblanc, apassionat lector, durant la infantesa, de “Le Petit Vingtième”, resistent, durant l’ocupació, contra el nazisme, funda el setmanari “Tintin”, del qual Hergé esdevé el director artístic, i posa les bases perquè acabi creant la seva pròpia empresa, els estudis Hergé, i pugui tenir tot el control sobre la seva obra. És l’època d’algunes de les aventures més reeixides, com ara “Objectiu la Lluna”, “Hem caminat damunt la Lluna” i “L’Afer Tornassol”.

Paradoxalment, aquí comença el període de color negre en el vessant interior: a la pressió ambiental de després de la guerra, s’hi afegeix la del personatge, en Tintín.

Objectiu la Lluna

diàlegs, cosa que rarament s’assoleix en altres autors de còmics.

7 La creació de lligams entre les diverses aventures per mitjà d’una xarxa de personatges principals i secundaris, sovint inspirats en persones de la vida quotidiana i de la vida pública, que es van retrobant i suggereixen un munt d’històries en paral·lel. La guerra li crea una situació difícil, resolta de manera insòlita: el 25 de

Hergé cau en un període de malsons, d'insomni i d'estat depressiu, fins al punt de fugir, diverses vegades, deixant una nova aventura a mig fer i a tots els seus col·laboradors angoixats i sense poder-lo localitzar. En Tintín s'està menjant el seu creador i, d'això, en dóna testimoni el capità Haddock, a la pàgina 50 de l'àlbum "Les set boles de cristall", on el trobem al saló del castell, ensorrat a la butaca per la pèrdua de Tornassol, raptat i en indret desconegut.

Hergé no sap on és i no sap què fer. En Tintín, de qui dirà que l'ha fet massa virtuós, massa poc transgressor, li revela el seu propi sentiment de culpa en un moment en què vol alliberar-se d'un passat massa convencional del qual se sent cada cop més

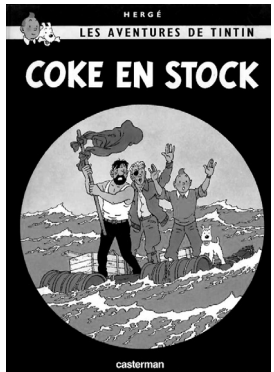
IDEES

setembre de 1939 ha començat a publicar "Les aventures de Tintín i Milú al País de l'or negre", just abans d'iniciar-se el conflicte, i no la podrà continuar fins el 6 de setembre de 1948 a la revista "Tintin"; durant aquest temps, a les aventures del període bèl·lic publicades a "Le Soir", hi ha introduït nous personatges, el capità Haddock, el professor Tornassol, el majordom Néstor, enigmàtic lector de Pascal, i l'indret del castell de Moulinsart (Molins de Dalt). No pot seguir l'aventura sense aquests nous i emblemàtics personatges, de manera que troba una solució gairebé surrealista: a la pàgina 3, mobilitzen el capità, que no reapareix, de manera sobtada i imprevisible, fins a la pàgina 54; arribem al final de la història sense saber com és que ha anat a parar a Wadesdah, perquè, cada vegada que intenta explicar-

allunyat. Hergé trenca amb la família per anar a viure amb Fanny Vlamynck, una jove col·laboradora; comença a viatjar i s'interessa cada cop menys per la feina i més per l'art contemporani. Educat en l'exigència del deure i a no decebre els seus valedors, descobreix en ell mateix el costat contradictori de l'ésser humà i això l'esgarrifa. Potser,

ara podem entendre que, a la primera versió de "Stoc de Coc", el majordom Nèstor llegeixi Pascal (1623 – 1662), el gran perceptor de la condició contradictòria de l'ésser humà, tot esperant, des del castell de Molins de Dalt, la tornada de Tintín i el capità.

Per sortir del pou, inicia una teràpia amb el metge i professor suís Ricklin, deixeble del psicoanalista heterodox K. G. Jung, que li aconsella que deixi en Tintín si no vol que en Tintín acabi amb ell. També s'interessa per l'espiritualitat oriental com a via per superar els sentiments de culpa, herència de l'educació catòlica, sobre el seu tarannà meticulós i obsessiu.

ho, hi ha alguna incidència que li ho impedeix; l'última, una bretolada del malcriat Abdallah.

8 La gairebé caricatura del personatge de Tintín, com afirma Soldevila, en un rerefons de personatges i ambients realista fins al detall i, tal com ha vist Juan E. D'Ors, la seva ambigüitat: sense família; amb una professió que gairebé mai no exerceix; sense filiacions polítiques ni confessionalitat religiosa; sense aficions ni gustos definits... la qual cosa afavoreix que cada lector, a través d'ell, esdevingui el

L'illa negra

La solució, però, la troba fent cas a l'escolta que porta a dins i supera l'adversitat per la via de tirar endavant amb una nova aventura i un nou color: el **blanc**, el color de l'alliberament. L'aventura és "Tintín al Tibet", un viatge en el doble sentit, físic i espiritual, del terme. És el de la retrobada amb el seu amic Xang. De vacances als Alps, en Tintín s'assabenta, casualment, que el seu amic viatjava en un avió DC-3 accidentat a les muntanyes de l'Himàlaia; corprès per la notícia, un somni premonitori el convenç que Xang encara és viu i, sense pensar-s'ho dues vegades, surt a buscar-lo. És l'aventura on descobrim el Tintín més humà, en

Tintín al Tibet

què el capità Haddock està disposat al suïcidi altruista i on es defensa una mirada oberta i solidària amb altres cultures i amb la natura (a través de la llegenda del Migú). És l'any 1958 i Hergé té el mèrit de

IDEES

veritable protagonista de les aventures. És molt més definit el perfil psicològic de la resta de personatges. A l'ambient de "Le Vingtième Siècle", això no es considera correcte i, paral·lelament, ha de crear unes altres aventures, protagonitzades per Jo i Zette, fill i filla del matrimoni Legrand, i el mico Jocko.

El Temple del Sol

9 El fet de tenir molt presents els esdeveniments i l'actualitat del món. A través de les aventures de Tintín es pot seguir la història del segle XX. Fins i tot, quan s'inventa dos països, el petit Regne de Sildàvia i la República totalitària de Bordúria,

parlar d'aquest petit país, ocupat per la Xina des de 1950, i al qual tots els intel·lectuals progressistes giren l'esquena, tot lloant les excel·lències del maoisme.

Més enllà de l'aventura, a la vida real, aquest retrobament es fa realitat pocs mesos abans de la mort d'Hergé: des que Xang havia tornat al seu país, abans de la guerra, on va patir les represàlies de la Revolució cultural com tants altres, Hergé no n'ha sabut mai més res. Finalment, aconseguix esbrinar que viu a Taiwan i el convida a Brussel·les. Hergé ja és tota una personalitat i els mitjans d'informació es fan ressò de la trobada a l'aeroport de Brussel·les on Hergé, a les portes de la mort, acull el seu amic retrobat.

Després de l'aventura que li permet sortir de la crisi, arriben temps més assossegats i a la propera, "Les joies de la Castafiore", els personatges, per primer cop, no viatgen sinó que es queden al castell del nou ric Haddock. No hi passa res, a banda dels embolics generats per l'afany depredador, la competència dels mitjans de comunicació, i les pors d'uns i altres atrapats en els propis fantasmes: tota la intensitat

ambdós ambientats als Balcans, ho fa sobre referents històrics perfectament identificables que canvien segons els esdeveniments de l'època: a la primera de les aventures on apareixen aquests països, "El ceptre d'Ottokar", reproduïx l'ambició expansionista de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista, per la via de la guerra llampec i dels fets consumats. En canvi, a les aventures de després de la Segona Guerra Mundial que porten Tintín a la Lluna i a l'Afer Tornassol, se serveix dels dos països per reproduir la rivalitat política sorgida de la guerra freda entre la Unió Soviètica i els Estats Units.

T El rigor documental en tots els detalls. Si, per exemple, ens fixem en els automòbils que apareixen en els diferents àlbums, tenim una completa història gràfica

Les joies de la Castafiore

de l'aventura sense aventura. Personalment, crec que hauria estat un magnífic punt i final.

Encara publica dos títols més, quan els seus interessos estan més orientats a viatjar i a col·leccionar pintura abstracta contemporània, de la qual admira, especialment, les obres de Piet Mondrian, Joan Miró, Roy Lichtenstein i Kenneth Noland. Quan mor de càncer, el 2 de març de 1983, deixa a mig fer una nova aventura sobre les falsificacions d'art, amb un dels personatges inspirat en Salvador Dalí.

IDEES

Les set boles de cristall

d'aquest mitjà de transport des del mític Ford T fins als esportius dels anys setanta, passant per tota mena de models perfectament identificables.

1 L'exigència i l'afany perfeccionista. Dibuixar no li és fàcil. Es pot comprovar observant els primers nivells de preparació, atapeïts de correccions i notes fins aconseguir allò que vol. Per això, no és gens còmode de treballar amb ell i alguns dels millors col·laboradors l'acaben deixant o fent, en paral·lel, la seva pròpia obra.

Formo part de la primera generació que, al nostre país, va poder accedir a les aventures de Tintín i Milú editades en forma d'àlbum per l'Editorial Juventud, enquadernats en tapa dura i llom de tela, primer en castellà (1958), gràcies a les traduccions de Concepción Zendera, i, més endavant (1964), en català, traduïdes per Joaquim Ventalló.

Acostumats a la poca qualitat del paper i de la impressió dels "tebeos", teníem a les mans un llibre amb tapa de cartró, una portada que t'incitava a endinsar-te a l'aventura, el llom de tela amb les lletres daurades, la contraportada amb tots els personatges coneguts o per conèixer, la qual cosa servia d'estímul per anar-los descobrint en el llibre que tenies a les mans o en els que encara no havies pogut llegir.

Un cop obert el llibre, quedaves enlluernat per la intensitat gràfica formada per la puresa del color i la claredat del dibuix; era com entrar en un altre món que no tenia res a veure ni amb la penúria gràfica ni amb el to grandiloqüent de les històries d'enaltiment patriòtic que ens feien llegir a les "Enciclopedias escolares" de l'Editorial Sopena.

A més, és clar, de la intensitat de les històries; la despreocupació del personatge vers tot allò que no fos la mateixa aventura; el realisme i la qualitat del context, que et feien la sensació que no eres tractat com un nen petit; els indrets per descobrir; les referències a la realitat; la creació de mons paral·lels que podies continuar projectant fora de les aventures, com després hem sabut que feien Hergé i els seus col·laboradors; el fet de recórrer transversalment d'unes aventures a les altres via personatges i situacions que les connecten i, indubtablement, l'emoció d'una nova aventura.

Més enllà del contingut, hi vam descobrir tota una manera de mirar el món: quan, després, hem tingut l'ocasió de pujar a un avió o de viatjar en vaixell, de conèixer l'oceà, el desert o les altes muntanyes, de veure per televisió l'arribada de l'home a la Lluna, no partíem pas de zero, ja ho havíem viscut en els "tintins".

Toni Ramoneda

Departament de Filosofia

Bibliografia

- Hergé, Las aventuras de Tintín y Milú, Editorial Juventud, Barcelona 1958... (en català des de 1964)
- Pierre Assouline, Hergé, Plon, 1996. N'hi ha versió en castellà a Destino, Áncora y Delfín, 797, Barcelona 1997
- Numa Sadoul, Converses amb Hergé, Editorial Joventut, Barcelona 1986
- Joan Soldevila, L'abecedari de Tintín, Pagès editors, Col·lecció Argent viu, Lleida 2002
- Benoît Peters, Tintín y el mundo de Hergé, Editorial Juventud, Barcelona 1990
- Juan E D'Ors, Tintín, Hergé y los demás, Ediciones Libertarias, Madrid 1998

ESCOLA
FREDERIC MISTRAL
TÈCNIC EULÀLIA

